

Yaşar Kemal'in beş erken dönem romanına odaklanan 'Çukurova'nın yazarı Barry Charles Tharaud, "Yaşar Kemal'i özel yapan; onun yerel ile evrensel, Doğu ile Batı ve sözlü ile yazılı edebiyat gelenekleri arasında köprüler kurma yeteneğidir" diyor

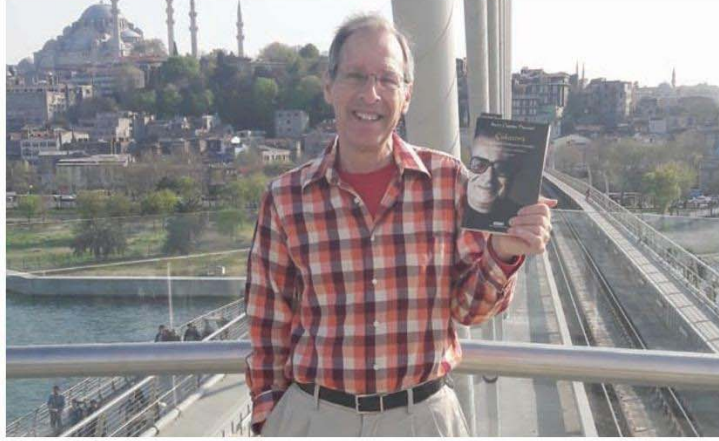
Mualla Uçmaner

Barry Charles Tharaud'un Yaşar Kemal'in beş erken dönem romanını İnce Memed 1, Ortadirek, Yer Demir Gök Bakır, Ölmez Otu, İnce Memed 2 üzerinde odaklanan çalışması Çukurova geçen günlerde Yapı Kredi Yayınları tarafından yayımlandı. Tharaud ile Yaşar Kemal kitapları ile tanışmasını, kitap fikrinin oluşumunu ve Yaşar Kemal'in dünya edebiyatındaki yerini konuştuk.

» Yaşar Kemal'in eserleriyle nasıl tanıştınız?

Yaşar Kemal'in eserlerini ilk keşfettiğimde, 1984-86 arasında Ankara'da bir Fulbright Profesörüydüm. ABD'ye gitmek üzere Ankara'dan ayrılmadan önce, İnce Memed 1, İnce Memed 2'yi ve Akçasaz'ın Ağaları 1: Demirciler Çarşısı Cınayeti romanını satın aldım. ABD'ye döndüğümde Colorado Mesa University'de daimi kadrolu bir göreve başladım ve orada ne zaman bir fırsat ortaya çıktıysa Yaşar Kemal'in romanlarını öğretmeye başladım. Bütün derslerimde her fırsatta Yaşar Kemal'in eserlerine yoğunlaştım. İnce Memed 1'in sadece etkileyici bir hikâye değil, büyük bir edebiyat eseri olduğu-

Yaşar Kemal efsanevi bir bölge yaratmıştır

Barry Charles Tharaud

nu hemen anlamıştım. Daha sonra üzerine çalışmalar da yaptım. Bu çalışmalar da Çukurova'nın temeli ne meydana getirdi diyebilirim.

» Kitap fikri nasıl doğdu?

Çukurova kitabında her şeyi kuşatan tek bir ana fikir yok; birçok fikir var. Yaşar Kemal'in fikirlerinin tümü veya çoğu, romanlarının tümü veya çoğunda bulunabilir fakat farklı romanların farklı vurguları vardır ve bu yüzden onun romanlarını ele alırken kronolojik bir yaklaşım benimsemek en uygun yoldu. Benim Yaşar Kemal'in eserleriyle ilgili sahip olduğum hiçbir fikir edebiyat teorisi uygulamanın sonucunda ortaya çıkmadı.

Kitabın hikâyesi ise 1990'a kadar uzanır. O zaman hem Yale University Press hem de University of California Press, Pantheon'un kendi klasikler serisinden çıkardığı İnce Memed 1'i yeniden yayınlamak için ilgilerini ifade ettiler. O dönemde Lynne Withey tarafından yönetilen The University of California Press ilk olarak bana ulaştı ve beraber İnce Memed'in 1. ve 2. ciltlerinin

koordineli bir şekilde yayınlanmasını planladık. Bu plana göre ben her iki cilt için kapsamlı bir Giriş ve Önsöz yazacaktım. Sonra Memed, My Hawk için olan Giriş ve Sonsözü yazmaya giriştim, fakat kitap yayınlamadan önce kitabın yayın hakları başka bir yayınevine satıldı ve bu da beni, en nihayetinde Çukurova'nın birkaç bölümünün temeli oluşturulan 70 sayfadan fazla materyalle baş başa bıraktı.

Yaşar Kemal'le ilk temas kurmam da o günlerde gerçekleşti ve ben o iptal edilmiş olan yayın projesi üzerine yaptığım çalışmayı ona gönderdim.

» İşin Yaşar Kemal boyutu nasıldı peki?

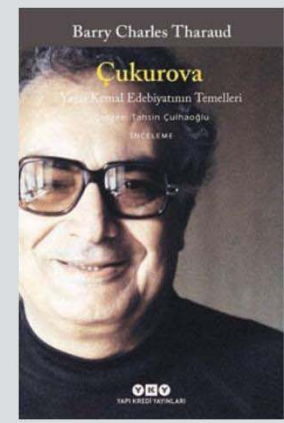
Yaşar Kemal, 2005'te İstanbul'a döndüğüm andan itibaren eserleri hakkında bir denemeler kitabı yayınlamam için beni sıkıştırıyordu, fakat ben aptalca bir tavırla böyle bir kitabı Türkçe yayınlamadan önce İngilizce yayınlamak zorunda olduğumu düşünüyordum. Kitabı Türkçe yayınlamak için beni doğrudan Yapı Kredi Yayınları'na git-

meye teşvik eden kişi John Freely idi. Yaşar Kemal hâlâ hayattayken kitabı bitirdim fakat yayın için gereken normal süre ve bu büyüklükteki bir eserin, öğrencim ve meslektaşım Yrd. Doç. Dr. Tahsin Çulhaoğlu tarafından ustaca yapılan Türkçeye çevirisi için gereken zaman bir yıldan fazla sürdü ve Çukurova yayımlandığında, ne yazık ki Yaşar Kemal vefat edeli iki yıl olmuştu.

» Yaşar Kemal'i dünya edebiyatında 'özel' bir yere koyma sebeplerinizi kısaca açıklayabilir misiniz? Yaşar Kemal'in eserlerini özel yapan şey yerel ve evrensel tema ve unsurlar kullanması mıdır?

Yaşar Kemal'in eserlerini benim için özel yapan şeylerden biri, onun tüm zamanların en büyük yazarlarıyla olan etkileşimidir. Faulkner her yıl bütün büyük dünya yazarlarını okurdu ve kesinlikle Yaşar Kemal de, kısmen Dino kardeşlerin de katkısıyla, hem Doğu hem Batı edebiyatında büyük bir birikim ve tecrübeye sahipti. Bazı eleştirmenler ve Yaşar Kemal kendisini Homeros'a benzetmişti. Bunun bir nedeni, Yaşar Kemal'in okuma yazmayı öğrenmeden önce Toroslar ve Çukurova'da bir çocuk âşık olarak edindiği tecrübelerdir. Tıpkı Homeros'un sözlü bir destan geleneğinin parçası olması gibi, o da yaşayan sözlü Türk destan ve âğit geleneğinin bir parçasıdır.

Diğer büyük yazarlarla başka bir benzerlik noktası, Yaşar Kemal'in mekân sınırlamalarını nasıl aştığıdır. Mississippi'de mitolojik bir bölge yaratan Faulkner gibi, Yaşar Kemal de efsanevi bir bölge yaratmıştır, fakat Faulkner'in aksine Yaşar Kemal o bölgeye hayali bir isim vermez ve gerçek coğrafi isim 'Çukurova' mitolojik hale gelir.

ÇUKUROVA
Barry Charles Tharaud
Çeviri: Tahsin Çulhaoğlu
Yayınevi: YKY, 2017

Yine Faulkner gibi, Yaşar Kemal'in karakterleri de yerel tiplerdir, fakat evrensel insanlıkla doludurlar. Kanaatimce Yaşar Kemal'i özel yapan şey nedir sorusuna kısa bir cevap, onun yerel ile evrensel, Doğu ile Batı ve sözlü ile yazılı edebiyat gelenekleri arasında köprüler kurma yeteneğidir.

» Yaşar Kemal'in siyasi görüşlerinden bahsediyoruz ve onun siyasi görüşlerinden dolayı birçok başarıdan mahrum bırakıldığını vurguluyorsunuz. Bu dışlanma Yaşar Kemal için yurtdışında hâlâ geçerli mi? Ve görüşlerinden dolayı nelerden mahrum bırakıldı?

Yaşar Kemal gençliğinde Marksist siyasi görüşleri yüzünden zulüm gördü. Hapsedildi, işkence gördü ve sonra Çukurova'dan kaçmak zorunda kaldı. Tabii ki bu, kısmen ABD'deki McCarthy döneminin yansımaları olan komünist-karşıtı 'cadı avlarının' sonucuydu. Bu bağlamda Yaşar Kemal'in eserlerinin yayılmasına vurulan en büyük darbenin onun Nobel Edebiyat Ödülü'nü almaması olduğunu görebiliriz. Edebiyat yayıncılığı düşünüldüğünde, özellikle Yaşar Kemal'in az bilindiği ABD'de, Nobel, yabancı bir yazarın yaygın olarak bilinmesi için gereklidir.